

Proloog

1987 Oost-Souburg

Zes verhuisdozen zijn het, meer niet. Alles wat er overblijft van een heel leven past erin. Ze zijn zelfs niet helemaal vol. Kleding, schoenen, boeken, schilderijtjes. Wat persoonlijke spulletjes. Naast de opgevouwen dozen staat een grijze vuilniszak. Daarin verdwijnen stukjes touw, knopen, elastiekjes en gebruikt inpakpapier, kreukelig en met de oude stukjes plakband er nog aan, gladgestreken en opgevouwen. Ze zou hebben geprotesteerd, mijn oma, als ze zou zien wat we allemaal weggooiden. ‘Verkwisting,’ hoor ik haar in gedachten zeggen. ‘Kun je nog gebruiken. Je kunt wel zien dat jij de oorlog niet hebt meegemaakt.’ Twintig stukken zeep hebben we inmiddels. Rond, verpakt in zwart vloeipapier met een Spaanse dame erop. We vullen er een schoendoos mee. Het ruikt lekker, die *Maja* zeep. Beter dan het kamertje, waar een wat zurige geur hangt.

Mijn moeder zit op een laag krukje en haalt één voor één laatjes uit een eikenhouten kastje. Bovenop het kastje staat oma’s telefoon nog. Ze werd nooit gebeld en zelf belde ze ook niet. Het lukte niet meer. Ze wist niet meer hoe hij werkte, die telefoon. Er is één laatje dat niet zou misstaan in een apotheek.

Het zit boordevol medicijndoosjes en mysterieuze druppelflesjes. Oma had een abonnement op de medische stand. Dr. Vogel was haar favoriet. Tientallen flesjes met homeopathische druppeltjes tegen evenzoveel kwaaltjes. Ik kijk naar mijn moeder, die zorgvuldig alle doosjes en flesjes in weer een andere schoenendoos zet. Ze gaat steeds meer op oma lijken, flitst het door me heen. Diezelfde kin en mond, de mondhoeven wat naar beneden. Het geeft haar iets misprijzends, ontevredens. De bruine ogen heeft ze van haar vader. Heel donkerbruin zijn ze, bijna zwart. Ikzelf heb de blauwe ogen van mijn vader, niet de hare. ‘Bij de apotheek weten ze hier wel raad mee,’ zegt mijn moeder. Ze schrijft de naam van oma met een zwarte viltstift op het deksel van de schoenendoos: Reina Brand-de Witte. Ze is een week geleden overleden. Mijn oma, die geen negentig wilde worden. Haar laatste jaren woonde ze in een bejaardenhuis in Oost-Souburg. Mijn oma en opa zijn vaak verhuisd. Steeds weer was het Reina die, ontevreden met haar huis, ergens anders naar toe wilde. Toen ze, na opa’s dood, alleen achterbleef, werd dit bejaardenhuis haar laatste woning. Nou ja, woning. Een kamer met een bed en een heel klein keukentje met een elektrisch plaatje. Ze kookte niet meer zelf. Ze kon het misschien nog wel, maar ze wilde het niet meer. Ze wilde helemaal niets meer, ze was moe. Moe van alles, moe van het leven, dat haar niet had gebracht wat ze ervan verwacht had.

Als mijn moeder, die haar trouw bezoekt, haar probeert op te vrolijken met het vooruitzicht van

een verjaardagsfeestje, moppert ze ‘dat ze daar echt geen zin meer in heeft. Nee, dat feestje komt er niet.’ Omakrijgt gelijk. Ze overlijdt in januari 1987, zes jaar na mijn opa. Op 4 april zou ze 90 zijn geworden.

Uit het onderste laagje komt een kartonnen doosje, lichtroze van kleur. Er hebben enveloppen in gezeten, dat staat erop. Er zitten kleine fotootjes in met witte kartelrandjes. Ze zijn zo klein dat je een vergrootglas nodig hebt om te kunnen zien wie erop staan.

Groepjes ernstig kijkende mensen in donkere kleding. Mijn moeder tuurt ingespannen: ‘Mijn moeder met haar drie zussen,’ wijst ze. ‘En dit zijn oma’s ouders.’ Ik zie een dame met een ronde bril op. Ze zit achter een tafeltje, voor haar staat een theekopje. Naast haar een kale man met een rond gezicht en een snor. ‘Ik was altijd een beetje bang voor hem,’ hoor ik mijn moeder zeggen. ‘Mijn oma was wel lief, maar mijn opa...’

Zwijgend werken we verder. Aan het eind van de middag zijn we klaar. De verhuisdozen gaan in de auto, de vuilniszak in de stortkoker.

‘Wat zal ik met die fotootjes doen?’ vraagt mijn moeder. Ze staat klaar om de schoendoos met medicijnen af te gaan geven bij de apotheek.

‘Wil jij ze niet meenemen?’ Ik knik en neem het roze doosje mee naar huis.

Ik neem me voor de fotootjes te bekijken maar er gaan

weken voorbij voor ik ertoe kom. Maanden later pas haal ik het doosje te voorschijn. Ik graai in de foto's en vind een vergeelde enveloppe.

Het handschrift op de dichtgeplakte enveloppe is onbeholpen en kinderlijk. Er zit geen postzegel op. Hij is gericht aan *dhr. en mevr. Loof* in Terneuzen. Ik ken geen familie Loof. Er is geen afzender, geen adres. Het voelt ongemakkelijk, deze niet voor mij bestemde brief te openen, maar de nieuwsgierigheid wint het van mijn ongemak. Ik scheur de enveloppe open en mijn oog valt op de datum bovenaan het papier: *december 1884*.

Ik begin te lezen met nog steeds het vage gevoel dat ik iets ongepasts doe, iets wat niet hoort... Al lezend voel ik dat de haartjes in mijn nek omhoog gaan staan.

Ik zal het velletje papier aan mijn moeder laten lezen. Misschien kan zij me vertellen wat de achtergrond is van het verhaal. De brief gaat terug in het roze doosje met de foto's. Maar ik vergeet het steeds om haar ernaar te vragen en het is meer dan twintig jaar later dat ik het verhaal achter de brief ontdek.

